

Työ- ja elinkeinoministeriö

kirjaamo@tem.fi

olli.sorainen@tem.fi

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ULKOMAALAISLAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt (lausuntopyyntö 9.10.2020, TEM100:00/2020, VN/22382/2020) määrättyiltä tahoilta lausuntoa otsikkoasiassa koskien ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisyä sekä työvoiman hyväksikäytön uhrin oikeusaseman parantamista. Asian tärkeyden vuoksi myös Keskuskauppakamari haluaa lausua asiasta ja toivoo, että jatkossa vastaavat lausuntopyynnöt osoitetaan suoraan myös Keskuskauppakamarille. Keskuskauppakamarin lausunnon pääkohdat ovat seuraavat:

- Keskuskauppakamari ei hyväksy ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöä missään tilanteessa ja pitää erittäin tärkeänä, että hyväksikäyttöä pystytään estämään tehokkaaksi.
- Keskuskauppakamari huomauttaa, että esitettyjen lainsäädäntömuutosten lisäksi tehokas ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisy vaatii maahanmuuttovirastolle ja ulkomaalaisvalvonnalle riittäviä resursseja tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi.
- Keskuskauppakamari painottaa, että joka tilanteessa pitää huolehtia siitä, että esitetyn lainsäädännön mukaiset uudet tehtävät ja velvoitteet eri viranomaisille eivät hidasta työhön ja koulutukseen perustuvien oleskelulupien käsittelyä.
- Keskuskauppakamari kannattaa lainsäädännön muuttamista siten, että oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä myös työnantajasta tai toimeksiantajasta johtuvasta syystä. Jokainen luvan epäämistä koskeva päätös tulee olla erittäin tarkoin perusteltu.
- Keskuskauppakamari kannattaa sitä, että hyväksikäytön uhriksi joutuneelle annetaan oikeus hakea oleskelulupaa työnhakua tai yritystoimintaa varten ja että hyväksikäytön uhriksi joutuvan maassaolo-oikeus ei päättyisi, jos hän on joutunut ei-hyväksyttävän toiminnan uhriksi vaan hänelle annettaisiin mahdollisuus työllistyä tai aloittaa yritystoiminta Suomessa.
- Keskuskauppakamari kannattaa maahanmuuttoviraston oikeutta päättää pidättäytyä myöntämästä oleskelulupaa työn perusteella, mikäli työnantaja on toistuvasti antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja. Painotamme kuitenkin, että virheellisen toiminnan pitää olla toistuvaa ja seuraamus työnantajalle enintään kuuden kuukauden mittainen.
- Keskuskauppakamari kannattaa työntekijöiden työsuhde ja oleskelulupa-asioiden neuvottelukunnan siirtämistä sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön.

Tarkemmat perustelut

Työvoiman hyväksikäytön estäminen

Keskuskauppakamari ei hyväksy ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöä missään tilanteessa ja pitää erittäin tärkeänä, että hyväksikäyttöä pystytään estämään tehokkaaksi. Ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttö vääristää kilpailua ja asettaa rehellisesti toimivat yritykset epäedullisempaan asemaan verrattuna hyväksikäyttöä harjoittaviin yrityksiin. Ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttö ei myöskään ole inhimillisesti hyväksyttävää. Hyväksikäytön uhriksi joutuneen henkilön aseman parantaminen on kannatettavaa.

Resurssit uusien tehtävien hoitamiseen

Esitetyt lainsäädäntömuutokset ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisemiseksi ovat kannatettavia, mutta yksin lainsäädännön muuttaminen ei riitä takaamaan, että hyväksikäyttöä ei tapahtuisi. Keskuskauppakamari painottaa sitä, että Maahanmuuttoviraston ja ulkomaalaisvalvonnan resurssien on oltava riittävällä tasolla, jotta toimivaa valvontaa voidaan toteuttaa.

Keskuskauppakamari painottaa, että joka tilanteessa pitää huolehtia siitä, että esitetyn lainsäädännön mukaiset uudet tehtävät ja velvoitteet eri viranomaisille eivät hidasta työhön ja koulutukseen perustuvien oleskelulupien käsittelyä. Lupien käsittelyssä on tähdättävä keskimäärin viikon käsittelyaikaan ja annetta palvelulupaus korkeintaan kuukauden käsittelyajasta.

Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle (36 §)

Säännöksen muutoksilla tähdätään työvoiman hyväksikäytön ennaltaehkäisyyn. Keskuskauppakamari kannattaa pykälän muuttamista siten, että oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä myös työnantajasta tai toimeksiantajasta johtuvasta syystä. Esityksen mukaan perusteltu syy voi liittyä riskiin työvoiman hyväksikäytöstä tai siihen, että työsuhdetta käytetään verukkeena saada oleskelulupa.

Huomautamme kuitenkin, että säännös jättää Maahanmuuttovirastolle suuren harkintavallan sille, milloin katsotaan perustellun epäilyn olevan käsillä. Keskuskauppakamari painottaa, että jokainen luvan epäämistä koskeva päätös tulee olla erittäin tarkoin perusteltu. Jokainen tilanne on käsiteltävä yksilöllisesti ja kaavamaisista päätöksentekoa on vältettävä.

Työnantajavelvoitteiden merkittävän laiminlyönnin takia myönnettävä jatkolupa (54 b §)

Uudella säännöksellä hyväksikäytön uhriksi joutuneelle annetaan oikeus hakea oleskelulupaa työnhakua tai yritystoimintaa varten. Hyväksikäyttö on määritelty työnantajavelvoitteiden merkittävän laiminlyönnin kautta käyttäen kokonaisharkintaa suhteessa työvoiman hyväksikäytön yleisiin piirteisiin. Keskuskauppakamari kannattaa uutta säännöstä ja pitää tärkeänä, että hyväksikäytön uhriksi joutuvan maassaolo-oikeus ei päättyisi, jos hän on joutunut ei-hyväksyttävän toiminnan uhriksi vaan hänelle annettaisiin mahdollisuus työllistyä tai aloittaa yritystoiminta Suomessa.

Esitämme kuitenkin pykälää tarkennettavaksi siten, että se kattaa selkäesti myös muut työvoiman hyväksikäytön tilanteet kuin vain työnantajavelvoitteiden rikkomiseen liittyvät. Esityksen perusteluissa on hyvin kuvattu laajemmin, miten työvoiman hyväksikäyttö voi ilmetä. Itse pykälässä kuitenkin puhutaan vain merkittävästä työnantajavelvoitteiden laiminlyönnistä.

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla (78 §)

Pykälään esitetään lisättäväksi momenteja, jotka antavat mahdollisuuden hyväksikäytön uhriksi joutuneelle irtautua hyväksikäytäneestä työnantajasta ja aloittaa uuden työn. Kun hyväksikäyttö on todettu, olisi työnteko-oikeus rajoittamaton eli työntekijällä olisi mahdollisuus päästä uuteen työsuhteeseen ja sitä kautta jatkaa perustellusti maassaoloa. Keskuskauppakamari kannattaa esitettyä lisäystä ja pitää sitä tärkeänä sen kannalta, että kynnys hyväksikäytön ilmoittamiseen laskee. Pidämme tärkeänä, että hyväksikäytön uhriksi joutuneelle annetaan mahdollisuus jatkaa työntekoa Suomessa.

Pidättäytyminen oleskeluluvan myöntämisestä työnteon perusteella (187 §)

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös Maahanmuuttovirasto voisi tehdä päätöksen pidättäytyä oleskelulupien myöntämisestä työnteon perusteella samoin, kuin TE-toimisto voi nyt tehdä. Perusteeksi pidättäytymiselle esitetään, että työnantaja on antanut toistuvasti vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.

Keskuskauppakamari kannattaa esitettyä muutosta ja pitää hyvänä sitä, että pidättäytymispäätöksen mahdollisuus koskee kaikkia työhön perustuvan oleskeluluvan tyyppisiä. Pidämme erittäin olennaisena sitä, että pidättäytyminen vaatii toistuvaa väärien tai harhaanjohtavien tietojen antamista, koska joskus yksittäiset puutteet voivat johtua huolimattomuudesta tai tietämättömyydestä, jolloin seuraamus olisi suhteettoman ankara. Keskuskauppakamarin mukaan pidättäytymisen rajaaminen enintään kuuden kuukauden mittaiseksi on hyvä linjaus ja asettaa seuraamuksen oikeaan suhteeseen.

Keskuskauppakamari painottaa, että säännöstä sovellettaessa pitää huolehtia siitä, että pidättäytymistä ei tehdä liian kepein perustein ja että pidättäytymispäätökset ovat aina tarkoin perusteltuja.

Ulkomaalaisten työntekijäin työsuhde- ja oleskelulupa-asioiden neuvottelukunta (211 §)

Keskuskauppakamari kannattaa neuvottelukunnan siirtämistä sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Siirto on luonnollinen jatkumo sille, että työvoiman maahanmuuton hallinto siirrettiin vuoden 2020 alusta lähtien työ- ja elinkeinoministeriöön. Keskuskauppakamari pitää yrittäjien lupa-asioiden valvonnan lisäämistä neuvottelukunnan toimialaan perusteltuna ja järkevänä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Anne Horttanainen
varatoimitusjohtaja

Lisätietoja:

Mikko Valtonen
osaamisasiantuntija
puh. 040 867 8250
mikko.valtonen@chamber.fi